

gyenülnek az utastársak előtt. A szégyenlősség társadalmában alapvető dolog a megszegyenülés elkerülésének szándéka, és ez fékezi a spontán segítségnyújtás készségét. A példát körülbelül így lehet alkalmazni Japánra: Amikor a 2011-es fukushimai atomkatasztrófa után a császári pár hajléktalanná vált embereket keresett fel tornatermekben és szükségszállásokon, akkor ez az irgalmasság igen nagy jele volt a nemzet számára.

*Hogyan viszonyul a császárnő a kereszténységhez? Tipikusan japán módon?*

Micsiko császárnő gazdag, tekintélyes családból származik. Gyakran feltételezték, hogy tanulmányai idején katolikus keresztségben részesült, de ez lehetetlenné tette volna házasságát a jövőendő császárral. Micsiko 1953 és 1957 között a kato-

likus *Szeisin Női Egyetemet* látogatta Tokióban – vagyis a „Jézus Szentséges Szívéről nevezett Egyetemet”. Barátságot ápolt idős tanárával, *Elisabeth Gössmann* német feminista teológusnővel, beszélgetésekre hívta meg a palotába. A későbbi években otthon látogatta meg őt Elisabeth Gössmann.

*Tekintélyük van-e a keresztény egyházaknak Japánban amiatt, hogy törődnek a kizsákmányoltakkal, szegényekkel, elfeledettekkel?*

Igen, nagy tekintélyük van. Gyakran éppen a katolikus közösségek olyanok, hogy japánok, illetve olyan Fülöp-szigetiek, koreaiak és Sri Lanka-iak vannak együtt bennük, akik vendégmunkásként vagy betegápolóként érkeztek az országba. Az ilyen multikulturális plébániákon erős és hatékony karitás- és diakóniai munka alakul ki. Sok

szegénynek és a többségi társadalom szemében kudarcot vallott embernek nagyon nehéz dolga lenne a mi gazdag országunkban, ha nem léteznének ezek a szociálisan elkötelezett keresztények.

*Az Ön egyháza az atomenergia fölhasználása ellen szállt síkra a fukushimai reaktorkatasztrófa után.*

Igen, ez nagyon erős vallási elköteleződés volt. Kis egyházunknak egyszercsak erős lett a hangja. Ez a fellépés, amelyhez más vallási csoportok is csatlakoztak, megváltoztatta egyházunkat, most sokkal öntudatosabb, és azóta erősebb az együttműködés is más vallásokkal. Manapság minden vallás több karitászmunkát végez.

**Thomas Seiterich**

*Forrás:* Publik-Forum, 2017/1

## A kereszténység Kínában

Interjú Tobias Brandner református teológussal

*A Kínai Népköztársaság gazdagsága, állama és társadalma gyorsan fejlődik. Milyen esélyek kínálkoznak eközben a kereszténység számára?*

Az utóbbi harminc év során a kereszténység évente 10%-kal nőtt Kínában. A kommunista párt és az ateista állam elnyomása ellenére megsokszorozódott a keresztények száma. 1949-ben, Mao forradalma idején egymillió keresztény volt, ma több mint 70 millió van. Ez a dinamika egyedülálló az egész világon. Az egyházak éves növekedési üteme megfelel a gazdaság éves növekedésének.

*A kereszténység tehát ellenszélben, a kemény elnyomás ellenére növekedett.*

Igen, ez csodálatos! Elnyomás és keresztényüldözés által jellemzett 30 Mao-év után, 1982-ben három millióra emelkedett a kínai keresztények száma. Azóta a keresztények gyorsabban növekednek, mint a népesség. Tíz évnyi kultúrforradalom (1970-1980) azt jelentette: tilos volt Bibliát birtokolni, a keresztényeket szorongatták, sokukat megölték, minden templomot bezártak. „A fű alatt” mégis növekedtek az egyházak, és nemcsak túléltek az eseményeket, hanem gyarapodtak is.

*Eltérő-e a helyzet a protestánsokat és a katolikusokat illetően?*

A protestáns egyházak határozottan gyorsabban növekednek, mint a katolikus. Ennek oka eltérő profiljukban van: Nem a protestánsok botrányosak a maguk feltűnés nélküli gyülekezeteivel és házi egyházaival, hanem a katolikusok, mivel a távoli Rómában élő pápához való hűségük és lojalitásuk következtében a vallásellenes propaganda könnyebben pellengérez ki őket mint országidegen, hazafiatlan bandát.

*Miben különböznek egymástól a kínai felekezetek jellegzetességei?*

A katolikusok a növekedés fékjétől szenvednek, mivel az eucharisztiahoz rá vannak utalva nőtlen papjaikra, akikből azonban kevés van. A kínai protestantizmus rugalmasabb és önállóbb, egyházai nem függenek a papoktól, akiket a rendőrség könnyebben tud azonosítani; gyakran laikusok vezetik őket, és dinamikusak, semmit sem építenek az örökkévalóságnak. Ez a hajlékony „bambusz-struktúra” kevésbé feltűnővé és az állami elnyomás számára kevésbé megragadhatóvá teszi őket. A katolikusok viszont többnyire szilárd plébániai struktú-

rában élnek, s az állam ezt könnyen meg tudja zavarni.

*Kínában milyen korban válnak kereszténnyé az emberek?*

Teológiai hallgatóim közül a legtöbben „kései csatlakozók”. Ez tipikus Kínában: a gyorsan növekvő kereszténységben sokan felnőttként találnak el az egyházhoz, tudatos döntés alapján. A protestánsok körében azután gyakran már rövid kiképzés nyomán pásztorrá vagy gyülekezetvezetővé lehet valaki. Kínában a legtöbb protestáns lelkész mögött már valamilyen foglalkozásban eltöltött évek állnak. Más a helyzet a katolikusoknál, mert a papsághoz vezető út nőtlen és hosszú éveken át tartó képzést feltételez. Ezek a magas akadályok gyakorlatilag kizárják a felnőtten csatlakozókat.

*Mi a különleges a kínai keresztényekben?*

Ez a népesség öt százalékát kitevő, jó hetvenmillió ember nem langyos megszokásból vallásos, hanem tudatos döntés alapján keresztény. Közülük sokan már hátrányt vagy szorongatást szenvedtek hitük miatt, mégis kitartanak abban. Erről sok laikus és lelkész tudna ékesszólóan beszélni. A kommunista Kíná-

ban kereszténynek lenni a „disszidálás” tudatos aktusát feltételezi. A vörös, tekintélyi-kapitalista társadalomban a keresztényeknek nincs esélyük arra, hogy felemelkedjenek vagy előnyökhöz jussanak. Nyugaton a keresztény többnyire keresztény – és még sok *más is*. Kínában viszont az önazonosság világos ismertetőjegye a hit. Kína keresztényei aktívak az egyházban, politikai szempontból pedig viharedzettek. Az elkötelezett, az ateista állammal szemben hitelesnek bizonyult keresztények ilyen kincsével ilyen nagy számban csak egyetlen helyen rendelkeznek a világ egyházai – Kínában.

*De a keresztények csak öt százalékot alkotnak.*

A kínai társadalomban, amely az élet értelmetlenségétől és az elszabadult materializmustól szenved, valódi hatalmat jelentenek az öt százalékot kitevő keresztények, akik megélik a felebaráti szeretet értékeit, és tántoríthatatlanul élnek az uralkodáskritikus egyistenhitet. Mivel a nem keresztény kínaiak úgy tisztelik a párt- és államfőt, mint valami istent vagy császárt, a keresztények kellemetlenek a pekingi uralkodók számára.

*Hogyan alakul tovább a fejlődés?*

Ez érdekfeszítő dolog, hiszen az egyház növekedése jelenleg ott tart, hogy már-már megelőzi az uralkodó kommunista párt növekedését és taglétszámát. Ez ideges nyugtalanságot vált ki a pártvezetés ügyosztályain, amelyeknek az a feladatuk, hogy szemmel tartsák a keresztényeket: Ha a kommunista párt nem fog tekintélyi módon beavatkozni, akkor a keresztények száma túl fogja szárnyalni a kommunista párttagokét. A keresztények szemmel tartóinak kezd derengeni, hogy a kommunista párt motivációjának minősége csekélyebb, mint a kínai kereszténységé – mert a kommunista pártba rendszerint a profitot és az előmenetelt keresve lépnek be az emberek, kereszténnyé viszont hitbeli meggyőződésből válnak.

*És hogyan fest a keresztények és a kommunisták közötti szellemi küzdelem?*

A számok versenyéhez társul a szellemi harc. Szűk hetven évvel a forradalom után a vörös mítosz sok

keresztény számára üresnek és elhasználtnak mutatkozik. A létharc nagyon kemény. Vidéken nyomasztó a szegénység és az elnyomódás. Az államilag megparancsolt egygyerekes családokban erősen elterjedt az öregkori magány és a beszűkülés. A fogyasztás csak csekély vigaszt nyújt. A keresztényeknek viszont nagy történeteik vannak, amelyek Kínában még nem használódtak el, és fényesen világítanak az egoizmus kihűlt világában: például az irgalmas szamaritánusról szóló példázat vagy a Hegyi beszéd. A kultúrforradalom célzatosan lerombolta az irgalmasságot és a felebaráti szeretetet.

*Vannak-e példák arra másutt is, hogy a kereszténység a kínaihoz hasonlóan fejlődik?*

Igen, Dél-Korea. Időnkint ott is elnyomták a keresztény missziót. A koreai egyházak – akárcsak Kínában – saját erejükből nőttek a társadalom nagy erejévé. A koreaiaknak kereken harminc százaléka keresztény. Átszámítva ez Kínában 400 millió keresztényt jelentene. A jövőben Kína lehet az ország, ahol a legtöbb keresztény él. Többségük nyugati értelemben véve nem liberális lenne, hanem inkább konzervatív. Ez aztán feltehetően új kérdéseket és frontokat nyitna az egyházak világméretű párbeszédében.

*Növekedésről, számokról és hatalomról beszélünk – de Kínában hogyan fest konkrétan a misszió?*

Vegyük példának a tízmilliós dél-kínai várost, Venzhout. *Niall Ferguson* brit történész „a kínai Jeruzsálemnek” nevezi, mivel olyan sok keresztény vállalkozó van e robbanásszerűen fejlődő városban. Venzhou tényleg keresztény „forró pontot” alkot, hiszen a polgárok 15%-a vallja magát kereszténynek. Az itteni vállalkozók cipők és fogyasztási cikkek előállításaként egész Kínában úton vannak; a tárgyalások után előveszik a Bibliát, és igyekeznek megnyerni üzleti partnereiket a hitnek. A magam részéről elbűvölőnek tartom a kereskedelmi utazók e misszióját, mert a fiatal kereszténységet hasonlóan terjesztették a Római Birodalom első századaiban.

*És hogyan reagál az állam?*

Amikor *Ziao Ba Lung*, egy tartományi „császár”, Zhejiang tartomány kommunista pártfőnöke meg-

mérgelődött a kereszték és templomok miatt, 2103-ban kampányt indított a keresztények ellen. Sok keresztet leszereltek, egyes templomokat leromboltak. De adagolt erőszakról van szó, hiszen nem sebesítenek meg és nem ölnek meg keresztényeket. A kommunista párt tanult a hibáiból, és inkább megfélemlítéssel próbálja kézben tartani az irányítást.

*Ön református teológus. Milyen az élet az ún. evangéliumi („evangelikál”) gyülekezetekben?*

Ez az egyház kongregacionalista, ami azt jelenti, hogy elsődlegesen az egyes gyülekezetek fontosak. A gyülekezetet „Isten családjának” nevezik. Az örült versengés világában az emberek számára fontos a gyülekezet melege. A gyülekezetek kifelé jobbra apolitikusak, de amit felebaráti szeretetként megélik, az Kínában fölöttébb politikai jelentőségű. Jézust „bátynak” hívják. Az állam által kényszerrel keresztültvitt „egy gyerek-politika” megsértette a kínaiak erős, családias közösségi érzületét. És mivel a politikai világban nem létezhetnek bátyok, Jézus válik szeretett „bátyá”.

*Ki vezeti ezeket az evangéliumi gyülekezeteket?*

Többnyire idősebb anyák és nagymamák. Ezek csodálatos asszonyok, rendszerint ötven év fölötti, élettapasztalattal bíró és meleg szívű kínai nők. Gyakran ők gondoskodnak az unokáról, amíg a szülők egy távoli városban pénzt keresnek. Ezek az asszonyok adják tovább a hitet. Gyülekezetvezetőként többnyire van néhány önkéntes női munkatársuk. A prédikátornők háromhónapostól háromévesig terjedő teológiai „gyorstalpaló” tanfolyamot végeztek. A lelkigondozói és családlátogatói munka 90%-át nők végzik. Ily módon növekszik „Jézus családja”, a gyülekezet. A gyülekezetek tagjainak háromnegyede nő.

**Thomas Seiterich**

**Forrás:** Publik-Forum, 2016/16

*Tobias Brandner 1965-ben született Svájcban, 1996 óta református lelkészként és börtönlelkészként dolgozik Hongkongban, az egyháztörténelem és a missziótudomány tanára a Chung Chi College-on.*